

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

סמנטיקה ומילונאות

תשע"ח – סמסטר א

ד"ר משה קהן

מסלול/התמחות: מתמחות בחוג ללשון העברית

היקף שעות: 2 ש"ש סמסטריאליות

תוכן הקורס ומטרות הקורס/רציונל

הכרת מונחים, שיטות ונושאים בתחום הסמנטיקה; רכישת כלים לניתוח תופעות סמנטיות באמצעות המונחים והשיטות המקובלים במחקר. כמו-כן הכרת מילונים שונים ושיטות מילונאיות שונות, תוך כדי עמידה על המילונים העיקריים המצויים בשפה העברית, מילונים מקראיים ומילונים של העברית המודרנית.

ראשי פרקים/יחידות הוראה בקורס

מס' היחידה	נושא היחידה
1	הגדרת תחום הסמנטיקה והקשר שלה לתחומים אחרים. מבוא להגדרת המשמעות ומושגי יסוד בסמנטיקה. מקור 27, עמ' 1-24 (סרוק). בפרט עמ' 5-10, 15-16, 23-24; מקור 12 חלק א' עמ' 31-44 (סרוק). בפרט עמ' 36-39
2	מושגים כלליים הקשורים לתקשורת: מובן (משמע) ואזכור (הוראה) (מאזכר וביטוי מאזכר – אזכור קבוע ואזכור משתנה), לקסמה, מילות תוכן ומילות תפקוד, משמעות הדובר ומשמעות המילה מקור 2 עמ' 23-44 (סרוק). בפרט עמ' 32-38; מקור 3 עמ' 34-49 (סרוק) שדות סמנטיים ומבנה הלקסיקון: מקור 27 עמ' 25-53
3	יחסי מובן: נרדפות ואנטונימיות; מקור 27 עמ' 64-69, 129-134, 144-146 (סרוק); מקור 12 (ח"ב) עמ' 105-121 (סרוק); מקור 30 (סרוק)
4	ר-ב-משמעות במובן של מילים – פוליסמיות והומונימיות) מקור 12 (ח"ב) עמ' 91-104 (סרוק); מקור 27 עמ' 58-61, 106-110 (סרוק); מקור 3 עמ' 180-188 (סרוק); מקור 29 (סרוק)
5	שינויי משמעות והשפעות חיצוניות על המילון - שאילת משמעות, שאילת מילים ותרגומי שאילה. מקור 12 (ח"ג) עמ' 5-18 (סרוק); מקור 3 עמ' 236-241 (סרוק); מקור 26 (סרוק)
6	הקדמה למילונים העבריים המודרניים ולמילוני המקרא

חובות

דוחב הודב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס

אלקנה, ד"ר אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

הכרת הזרישות מהתלמידים בבתי הספר בנושא המילונאות, והרחבת הנושא.	
מקור 5 מקור 12 (ב) סרוק	
היכרות ועיון מעמיק עם מילוני העברית המודרנית, ומילוני המקרא המודרניים והקלאסיים	7

חובות/דרישות הקורס

מטלות הקורס : נוכחות חובה

מטלות שוטפות במהלך הקורס, ומפגש אחד (חובה) במהלך הסמסטר, שיכלול מבחן על עיקרי הדברים. מבחן החובה יהיה 50% מהציון הסופי.

דרכי התקשורת עם המרצה

דוא"ל:

moshumiryamk@gmail.com

ביבליוגרפיה

1. בורוכובסקי א' וטרומר פ', "הפוך בה והפוך בה" – עיון סמנטי-פרגמטי ביחס המשמעות בין מילים המכונה 'הפך', לשוננו נז ג (תשנ"ד), עמ' 215–249.
2. הארפורד ג"ר והיזולי ב', סמנטיקה: פרקי יסוד, תרגם וערך גביע צרפתי, תל-אביב תשמ"ט.
3. לבנת ז', יסודות תורת המשמעות: סמנטיקה ופרגמטיקה, שני כרכים, האוניברסיטה הפתוחה, רעננה תשע"ד.
4. ליפקין ש', מילה טובה מאד: הבנה, הבעה ולשון, תל אביב (גישה מקוונת דרך כותר):
5. <http://school.kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96455404&sSelectedTab=tdBookInfo#1.0.6.fitwidth>
6. לנדאו ר', פרקים בסמנטיקה עברית, רמת-גן תשל"ד.
7. מ' מדן, העברית והלשונות הקרובות לה, לשוננו לעם תשי"ג
8. ש' מורג, הבחינות הבלשוניות בחקר לשון המקרא, בתוך מחקרים בלשון

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

המקרא, ירושלים תשנ"ו, 119 – 124

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

- אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

9. ע' מושבי, "כיצד להבחין בין מילים מכלילות לבין מילים פוליסמיות בעברית של המקרא: עיון בפועל ביקש", לשוננו סו (תשס"ד), עמ' 31-48

10. ניר ר', סימנטיקה של העברית החדשה, תל-אביב תשל"ח.

11. ניר ר' וניר מ', "הניתוח לתכונות סמנטיות ומשמעותו בהוראה המשקמת", עיונים בחינוך 23 (תשל"ט), עמ' 89-104.

12. ניר ר', סמנטיקה עברית: משמעות ותקשורת, תל-אביב תשמ"ט.
12(ב) ניר ר' (1981) **מבוא לתורת הלשון**, תל אביב: בית ההוצאה של האוניברסיטה הפתוחה. יחידה 7.

13. ניר ר', מבוא לבלשנות – יחידות 10-12, תל-אביב תש"ן.

14. סוברן ת', "בין הסמנטיקה לשכנותיה: בעיות וכיוונים בחקר תורת המשמעים", לשוננו לעם מג ב (תשנ"ב), עמ' 57-63.

15. סוברן ת', "בין 'אמת' ליציב': קווים לשרטוט מערכת המעתיקים בשדה הסמנטי של המושג 'אמת'", דברי הקונגרס העולמי למדעי היהדות 11 ד 1 (1993), עמ' 117-122.

16. סוברן ת', "משמעות, הוראה ושדות סמנטיים של מושגים מופשטים", בלשנות עברית 37 (תשנ"ד), עמ' 41-54.

17. סוברן ת', שדות סמנטיים: עיון בלשני-פילוסופי בקשרי משמעות, ירושלים תשנ"ד.

18. סוברן ת', "במלוא מובן המילה: חשיבותה של הפוליסמיות במחקר הסמנטי", דברי המפגש השנתי של החוג הישראלי של חברי החברה האירופית לבלשנות 10 (תשנ"ה), עמ' 23-28.

19. סוברן ת', חקירות בסמנטיקה מושגית: המארג הלשוני וההיערכות של מושגים מופשטים, ירושלים תש"ס.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ג אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

20. סוברן ת', "לקסיקוגרפיה לקסיקולוגיה וסמנטיקה – קשרי גומלין", העברית ואחיותיה א (תשס"א), עמ' 75–97.

21. סוברן ת', "סמנטיקה – שורשים וענפים", בלשנות עברית 50-51 (תשס"ב), עמ' 67–93.

22. סוברן ת', "משמעות, הוראה ושימוש – הגדרות ומושגי מפתח בסמנטיקה", דברי המפגש השנתי ה-18 של החוג הישראלי של חברי החברה האירופית לבלשנות, 2003.

23. סוברן ת', שפה ומשמעות: סיפור הולדתה ופריחתה של תורת המשמעים, חיפה תשס"ו.

24. צרפתי גבי"ע, סמנטיקה עברית, ירושלים תש"ח.

25. צרפתי גבי"ע, מה אומרות המלים: פרקי סמנטיקה בהתאם לתכנית הלימודים של משרד החינוך והתרבות, ירושלים תשמ"ה.

26. צרפתי גבי"ע, "השאיילה הסמנטית למיניה בעברית הישראלית", בתוך: מ' בר-אשר (עורך), פרקים בעברית לתקופותיה: ספר זיכרון לשושנה בהט, אסופות ומבואות בלשון ב, ירושלים תשנ"ז, עמ' 307–319.

27. צרפתי גבי"ע, העברית בראי הסמנטיקה (אסופות ומבואות בלשון ה), ירושלים תשס"א.

28. מ"צ קדרי, "התקבולת המקראית מבחינה סמנטית", לשוננו ל"ב (תשכ"ח), עמ' 37-45.

29. קהן, מ' הומונימיה ופוליסמיה במילונאות העברית בימי הביניים – בין ספר השרשים לרד"ק ובין כתאב אלאצול ליונה אבן ג'נאח. לשוננו ע"ז (תשע"ה), עמ' 223-240.

30. קהן, מ'. היחס לנרדפות במילון 'שרשות כסף' ליוסף אבן כספי. **בלשנות עברית 69 (תשע"ה)**, עמ' 87-105.

קמפוס רחובות
רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה
אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

31. קהן, מ'. תידושים מילוניים במילון 'שרשות כסף' ליוסף אבן כספי. **מחקרים**

בלשון יד-טו (תשע"ג), ירושלים: האוניברסיטה העברית, עמ' 133-162

32. רגב ז' ואחרים, סמנטיקה בחיי יום יום: בנקרא, בנשמע ובהבעה, תשמ"ה.

33. Chierchia G. and McConnell-Ginet S., Meaning and Grammar: An Introduction to Semantics, Cambridge 1990.

34. Lyons J., Linguistic Semantics: An Introduction, New York 1995.

35. Saeed J. I., Semantics, Oxford 1997.

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
ת"ד 1106, רחובות 76110
טלפון: 08-9485662
פקס: 08-9485686
דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"נ אפרים
מיקוד 44814
טלפון: 03-9061301
פקס: 03-9061342
דוא"ל: dekan@orot.ac.il

אורות ישראל

מכללה אקדמית לחינוך

מייסודן של מכללות מורשת יעקב ואורות ישראל

בס"ד

מילונים (מבחר)

אבן-שושן, א' (תש"ל). המילון החדש. ירושלים: קריית ספר (משמש בדרך כלל למידע ראשוני ולמעקב אודות המילה במקורות)
 בהט, ש' ומישור, מ' (עורכים). (תשנ"ה). מילון ההווה. תל-אביב: ספרית מעריב ואיתאב. (משמש בדרך כלל לביחור הנורמה)
 אבניאון, א' (עורך). (תשנ"ח). מילון ספיר. תל אביב: הד ארצי ואיתאב.
 אזר, מ' (עורך) (תשס"ג). מילון אבן-שושן מחודש ומעודכן לשנות האלפיים. תל אביב: עם עובד, זמורה-ביתן, דביר וידיעות אחרונות.
 סיון, ד' ופרוכטמן, מ' (2007). מילון מקיף אריאל. קריית-גת: קוראים.
 רודריג-שורצולד, א' וסוקולוף, מ' (תשנ"ב). מילון למונחי בלשנות ודקדוק. אבן יהודה: רכס.
 שוויקה, י' (תשכ"ז). רב מילים - המילון השלם עברי-עברי. תל אביב: המרכז לטכנולוגיה חינוכית (משמש בדרך כלל להגדרות מעודכנות ולצירופים מודרניים)
 מצוי גם בצורה מקוונת:

<http://www.ravmilim.co.il/default.asp>

קישור למילונים מקוונים נוספים:

כאן

ספרי דקדוק ומילונים של לשון המקרא

ברגשטרסר, ג., דקדוק לשון העברית, תרגם מגרמנית מרדכי בן-אשר, מאגנס: ירושלים, תשליב
 קדרי, מנחם צבי, מילון העברית המקראית: אוצר לשון המקרא מאליף עד תי"ו, רמת-גן תשס"ו

Botterweck, G. Johannes, Helmer Ringgren and Heinz-Josef Fabry, eds., *Theological Dictionary of the Old Testament*, transl. by John T. Willis and David E. Green, rev. ed., Grand Rapids, Mich., 1977-2006

Blau, Joshua, *A Grammar of Biblical Hebrew*, 2nd emended ed., Harrassowitz: Wiesbaden, 1993

Clines, David A., ed., *The Dictionary of Classical Hebrew*, Sheffield 1993-2001

Harris, R. Laird, ed., Gleason L. Archer, Jr. and Bruce K. Waltke, assist. eds., *Theological Wordbook of the Old Testament*, Chicago 1980

Jouon, Paul and T. Muraoka, *A Grammar of Biblical Hebrew*, Rome 1991

Kautzsch, E., *Gesenius' Hebrew Grammar*, 2nd ed., Oxford 1910

Koehler, L., and W. Baumgartner, *The Hebrew and Aramaic Lexicon of the Old Testament (HALOT)*, Leiden 1996

The New Brown-Driver-Briggs-Gesenius Hebrew-English Lexicon ((BDB), Hendrickson, Mass., 1979

קמפוס רחובות

רחוב הרב שטיינמן 3
 ת"ד 1106, רחובות 76110
 טלפון: 08-9485662
 פקס: 08-9485686
 דוא"ל: sima-c@mor.ac.il

קמפוס אלקנה

אלקנה, ד"ר אפרים
 מיקוד 44814
 טלפון: 03-9061301
 פקס: 03-9061342
 דוא"ל: dekan@orot.ac.il